

деятельности. К ним относят: 1) когнитивные методы, которые помогут студентам познать себя, особенности профессиональной деятельности, роль, сущность и содержание физического воспитания; 2) креативные методы, позволяющие студента создавать свой личностный образовательный продукт – целеполагание, планирование и реализацию личной траектории развития; 3) организационные – практическую реализацию своей программы – игровой, соревновательной и др.; 4) контрольные, которые корректируют физическое воспитание и стимулируют к дальнейшему совершенствованию – рефлексия, самооценка. Их использование позволяет практически реализовать систему физического воспитания на современном уровне.

*Ваїда Т.С.
м. Харків, Україна*

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ НАЛАГОДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ СЛОВ'ЯНСЬКИХ КУЛЬТУР (ДО ПРОБЛЕМИ ЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ РАДИ В ПЕРСПЕКТИВНОМУ РОЗВИТКУ СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ)

Актуальність проблеми. Скликана гетьманом Богданом Хмельницьким Переяславська рада (1654 рік, м. Переяслав, нині – Переяслав-Хмельницький) за формою розумілася як загальний військовий орган для вирішення питань про налагодження взаємовідносин між Військом Запорізьким та Московською державою [1]. Історики за результатами дослідження сходяться в тому, що зміст договору та ймовірність його реального існування достовірно невідомо (тексту самого договору ніхто не бачив з часів Петра І). Разом з тим, на основі аналізу думок вчених можемо стверджувати, що Переяславський договір у свій час відіграв наступну роль: 1) констатував відокремлення України від Речі Посполитої; 2) означав міжнародно-правове визнання Української держави; 3) засвідчив внутріполітичний суверенітет Української держави, зберігав її основні політичні інститути; 4) суттєво змінював геополітичну ситуацію у Східній Європі, посилював позиції України в боротьбі з Польщею, зміцнював вплив Москви у цьому регіоні [2].

В контексті розвитку східнослов'янської цивілізації Переяславський договір розпочав нову добу у відносинах між Україною і Росією. На думку фахівців, Москва з самого початку намагалася обмежити права України і згодом планувала перетворити її у звичайну провінцію (возз'єднання країн може бути тільки в тому випадку, якщо мова йде про один народ). «Возз'єднання» в класичному російському трактуванні було покликано змусити повірити українців, що їх як нації ніколи не було, а з початку був тільки один російський народ, відповідно не було ні української культури, ні мови, ні звичаїв, які суттєво відрізнялися від звичаїв Московії. В часи СРСР українським історикам взагалі заборонялось вивчати період після цієї угоди, щоб не виплила правда про порушення саме Росією цього договору в 1656 р., яка підписала мирний договір з Польщею.

Таким чином, провівши аналіз зазначених історичних подій, ми приходимо до висновку: сучасний рівноцінний та конструктивний діалог між Україною і Російською федерацією можливий при наявності в громадян обох країн високого рівня комунікативної культури, зокрема в такій верстві як фахівці-юристи, діяльність яких на міжнародному рівні знімає багато проблемних питань у ставленні представників обох народів один до одного.

Результати дослідження. Подальші процеси гуманізації суспільних відносин в Україні активізують прагнення її громадян до колективного та особистісного самовира-

ження й самоствердження, спонукають до свідомої участі у вирішенні корінних питань громадського життя, пробуджують ініціативу, особистісну зацікавленість, співпричетність до суспільно-політичного життя держави. Зазначена сфера людських взаємовідносин буде настільки багатого та змістовного, наскільки буде глибоким та різноманітним внутрішній світ окремої людини, сфера її суспільних відносин. Тому комунікативна культура особистості безпосередньо пов'язана з реалізацією справжньої міри гуманності та людяності у спілкуванні між громадянами, є передумовою попередження між суб'єктами формального спілкування, емоційно-морального зuboжіння та особистісної відчуженості. Частково цьому сприяють й сучасні технології – тематичні Інтернет-форуми, соціальні мережі як універсальні засоби комунікації («ВКонтакте», «Однокласники», Skype, тощо), в яких зареєстровано сотні мільйонів осіб з багатьох країн та щоденно десятки мільйонів ними користуються, оперативність спілкування забезпечується використанням електронної пошти (e-mail), факсимільного зв'язку, SMS-повідомлень, телеграфу тощо).

Зростання ролі комунікації в сучасній перспективі розвитку східнослов'янської цивілізації спричинюється як науково-технічним прогресом (засобами комунікації), так і інтеграцією різних видів культур східнослов'янської цивілізації обох країн. Звідеи особистісна комунікативна культура є не тільки необхідною умовою та невід'ємним чинником формування сучасної людини незалежно від держави та громадянства, а й засобом самореалізації та забезпечення її життєвого успіху, фактором самоствердження, способом досягнення мети в міжособистісних взаєминах та в професійній діяльності.

У цих умовах значної актуальності набуває проблема формування комунікативної культури особистості під час їх професійної підготовки у профільному вищому навчальному закладі. Актуальність запропонованого нами дослідження підкреслюється положеннями багатьох вітчизняних нормативних актів (ст. 23 Конституції України, Державною національною програмою «Освіта. Україна ХХІ століття», Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті, Концепцією виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Концепцією громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності та ін.), які ставлять пошук шляхів формування комунікативної культури майбутніх фахівців в розряд першочергових.

На необхідність формування в майбутніх юристів комунікативної культури вказується також в документах ООН (Декларація принципів толерантності, затверджена резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року), Ради Європи та Міжнародної асоціації юристів; у вітчизняних деонтологічних кодексах, професіограмах, безпосередньо в нормативних актах, що регламентують їх діяльність. Це пояснюється в першу чергу тим, що пріоритетна роль в утвердженні ідеалів соціальної рівності, свободи і справедливості в суспільстві належить фахівцям юридичної галузі, оскільки через їх діяльність реалізується державна політика, спрямована на захист прав та інтересів її громадян, забезпечення правового виховання й освіти різних верств населення.

Комунікативна культура юриста безпосередньо пов'язана з моральним світом фахівця, на якого суспільство покладає обов'язки приймати рішення щодо здійснення покарання або помилування громадян за вчинені проступки, брати на себе відповідальність за можливу помилку, ціна якої – життя, свобода й гідність іншої людини. Разом з тим між проголошеними демократичними цінностями та реальним станом їх реалізації існує значна невідповідність, яка породжує такі тенденції, як зловживання владними повноваженнями, грубість та нетактовність у зверненні з громадянами, а також збільшення злочинів, скоєних досить часто навіть самими правоохоронцями, винесення несправедливих судових рішень тощо.

У зв'язку із цим актуальною стає проблема кадрового забезпечення професійно компетентними фахівцями діяльності правозахисних та правоохоронних органів, юридичних установ і організацій різних галузей народного господарства, які завдяки комунікативній культурі зможуть успішно виконувати свої фахові завдання.

В цілому практика професійної підготовки правознавців певною мірою приділяє увагу оволодінню ними системою відповідного комунікативного досвіду, однак в основному теоретичний характер такої готовності ставить перед молодими спеціалістами на практиці багато проблемних ситуацій, до вирішення яких їм не вистачає життєвого досвіду, емоційно-вольових якостей та глибоких спеціальних знань. Саме ці та інші положення висувають зазначене особистісне утворення студента юридичної професії в розряд пріоритетних напрямків фахової підготовки майбутніх правників.

Отже, з врахуванням історичного досвіду професійна підготовка сучасних правознавців потребує переосмислення мети, змісту, форм організації юридичної освіти з метою орієнтації її на формування комунікативної культури особистості спеціаліста, здатного адекватно реальним умовам здійснювати забезпечення прав та свобод громадян різних держав. Численні спроби науковців вирішити порушене питання призводять до ряду суперечностей між: 1) високими темпами розвитку правової системи держав й повільним оновленням змісту підготовки майбутніх юристів, недостатньою увагою ВНЗ до формування в них професійної комунікативної культури; 2) орієнтацією вищої освіти на виховання необхідного рівня правової компетентності фахівців, структурним компонентом якої є комунікативна культура, й відсутністю обґрунтованих науково-педагогічних основ її формування; 3) необхідністю підвищення якості професійної підготовки майбутніх юристів та низьким рівнем педагогічної готовності до цієї роботи самих викладачів ВНЗ. У зв'язку з цим увага до проблем формування комунікативної культури майбутнього юриста має виключно актуальне значення.

Аналіз філософської, психолого-педагогічної, деонтологічної літератури з проблем професійної підготовки та формування професійних якостей майбутнього юриста свідчить, що різні аспекти досліджуваної проблеми знайшли своє відображення в таких напрямках: 1) розкриття загальних основ професійної підготовки і особливостей фахової діяльності (Б. Ананьев, В. Бодров, В. Дружинін, Є. Клімов, М. Корольчук, В. Крайнюк, О. Леонтьев, Н. Ничкало, К. Платонов, В. Шадриков та ін.); 2) висвітлення морально-етичних, деонтологічних, культурологічних, психологічних, педагогічних, порівняльно-правових, історичних аспектів юридичної діяльності (С. Алексєєв, О. Бандурка, І. Бенедик, В. Васильєв, В. Горшеньов, О. Скакун, С. Сливка, О. Тихомиров та ін.); 3) проблемами професійного спілкування спеціалістів у праці займалися такі вітчизняні науковці як Б. Ананьев, А. Беляєва, М. Каган, А. Леонтьев, Б. Ломов, В. Мясіщев та інші. На сучасному етапі вказана проблема піднімається у працях таких українських та російських авторів, як Н. Ануфрієва, А. Бодальов, А. Деркач, М. Єникєєв, О. Леонтьев, Ю. Платонов, В. Семиченко, А. Столяренко, А. Сухов та інші.

Культура міжособистісної взаємодії як один із складових елементів культури східнослов'янської цивілізації зумовлена трансформаційними процесами та новими вимогами до сучасного спеціаліста, що дає можливість визначити *комунікативну культуру особистості* як комплекс професійно зорієнтованих знань, умінь та властивостей фахівця, тобто сукупність відносин для взаємодії з іншими людьми у вигляді моделі ймовірної та реалізованої на практиці поведінки. Аналізуючи сутність професійної комунікативної культури працівників юридичної галузі, потрібно звертати увагу на їх компетентність, професійну майстерність, уміння й прагнення виявляти ініціативу та творчу активність у поєднанні з відповідальністю за результати й наслідки своєї праці.

Проте, незважаючи на наявність у сучасній науці значної кількості підходів до проблеми формування комунікативної культури майбутніх юристів, вона потребує детального дослідження внаслідок невизначеності педагогічних умов, що сприяють успішному вихованню професійно значущих якостей спеціалістів юридичної галузі.

Висновки. *Комунікативну культуру юристів* ми розуміємо як складне, цілісне та динамічне особистісне утворення, яке забезпечує адаптацію та самореалізацію особистості фахівця-правознавця в сучасній східнослов'янській цивілізації завдяки інтегрованій готовності майбутнього спеціаліста до ефективного виконання своїх обов'язків, сприяє дотриманню основних вимог і правил професійної етики у спілкуванні з громадянами будь-якої країни завдяки комплексу комунікативних умінь і навичок, розвинених психологічних механізмів комунікативної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що в цілому забезпечує можливість знаходження правильного тону та стилю спілкування з представниками обох східнослов'янських народів.

Комунікативна культура студентів юридичної спеціальності обумовлена як внутрішніми утвореннями (суб'єктивними характеристиками особистості), так і зовнішніми чинниками (особливостями та можливостями предметів циклу гуманітарних дисциплін щодо організації міжособистісної взаємодії, застосуванням активних педагогічних форм навчання та виховання, педагогічною майстерністю науково-педагогічного складу, врахування ментальності кожного з народів). Така структура особистісного утворення передбачає поєднання наступних компонентів – 1) комунікативної спрямованості, 2) комунікативного досвіду та 3) типологічних рис й психологічних форм відображення.

Список літератури: 1. Переяславська рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Переяславська_рада. 2. Історія України та всесвітня історія (Ч. 2. Нова історія України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.history.vn.ua/book/history5/20.html>.

Войтова Ю.Є
м. Харків, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Спілкування – основа, невід'ємний елемент навчання студентів. Аудиторне заняття, лабораторна чи практична робота, конференція, семінари, факультативи – це перш за все спілкування, спілкування із студентами, колегами, з викладачами, адміністрацією. Нинішній контингент студентства у вищій школі є багатонаціональним. Все це ставить високі вимоги до вміння студентської молоді спілкуватися в поліетнічному середовищі.

У наш час пріоритетна увага надається інтеграції України у світовий економічний і соціокультурний простір, розширенню політичних, економічних і культурних зв'язків з іншими країнами. Інтенсивний розвиток інтеграційних процесів сучасного світу ініціює обговорення питань виховання громадянина, здатного до відродження, збереження та примноження цінностей вітчизняної культури та поважного ставлення до культури інших націй і народностей. У зв'язку з цим особливо гостро постає проблема формування культури спілкування студентської молоді як майбутніх фахівців в поліетнічному середовищі.